

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 27

ZATERDAG 2 JULI 1932

Foto C. J. Steenbergh

LANGS OUDEN RIJN EN HOLLANDSCHEN IJSEL. INGANG VAN DE HOFSTEDE
PAARDEN-BURGH TE BODEGRAVEN

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

BRANNIGAN'S MARY, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (SLOT), (3)	BLZ. 314—315
EEN ACHTERLIJKE, DOOR A. V. D. M.	BLZ. 315, 324
LANGS OUDEN RIJN EN HOLLANDSCHEN IJSEL („STADS"-LEVEN), DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 313, 316—318
EUROPA'S FLEURIGSTE LAND (GEÏLL.), DOOR NINA ARKINA	BLZ. 318—320
WARE LANDHUIZEN (GEÏLL.), DOOR IR. J. P. FOKKER B. N. A.	BLZ. 320—322
WINTERGROEN (GEÏLL.), DOOR A. J. VAN LAREN	BLZ. 322—323
GEISHA (GEÏLL.), DOOR AAGE HENRIKSEN	BLZ. 323—324
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING, (ONKRUID), DOOR B.	BLZ. 324
VERZOEKING (GEDICHT), DOOR ANNIE SCHMIDT-VOS	BLZ. 324

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74-76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

BRANNIGAN'S MARY

3) DOOR CHARLES G. D. ROBERTS

JACKSON grinnikte en drong niet verder aan, wel wetend, dat hij een dwaasheid had begaan door er over te beginnen. Hij vond het mooi van Brannigan, dat hij het niet als een beleediging had opgevat en er kwaad om was geworden.

„Geef me eens wat van die berkentwijgen van Mary", zei hij. Nadat hij er eenige van had gekauwd en uitgespuwd, stond hij uit de sneeuw op en maakte zich gereed om met nieuwen moed verder te trekken.

„Daar is Mary ons de baas in", merkte Brannigan op. „Als we van berkenbast konden leven, zou ik te trotsch zijn om een koning aan te kijken".

„Als Mary onze kameraad niet was", zei Jackson „was de zaak in orde. Ik heb honger genoeg om haar zoo als ze is, rauw, met huid en haar op te eten".

Als hoorde zij den toon van verlangen in Jackson's stem, wreef Mary haar langen snoet vertrouwelijk tegen zijn arm en knabbelde aan zijn mouw.

Brannigan kreeg een kleur. Hij was kwaad, omdat zijn makker een gedachte onder woorden had gebracht, die hij zelf slechts met moeite uit zijn geest kon verbannen.

„Zonder Mary waren wij er nu al niet meer", zei hij streng. „Zij heeft ons voor bevrozen behoed".

„O, je hoeft je niet kwaad te maken om wat ik zei, Tom", antwoordde Jackson, terwijl hij de lange, bruine ooren zachtjes wreef. „Mary is net zoo goed mijn compagnon als de jouwe en ik ben geen kannibaal. Wij zullen er ons doorheen vechten met Mary, als trouwe kameraden. Maar — als 't niet Mary was — meer zeg ik niet!"

„Je hebt gelijk, Lange", zei Brannigan verteederd. Maar later op den dag, toen hij het bleke gezicht van zijn makker zag, vroeg Brannigan zich af, of hij wel goed deed. Hij hield dwaas veel van de goedvertrouwende Mary; maar ze was tenslotte, zooals hij zich voorhield, niet meer dan een kleine wijfjes-eland, terwijl Lange Jackson een mensch en zijn compagnon was. Hij begon de zaken nu in een zuiverder licht te beschouwen.

Ten slotte kwam hij met een bezwaard gemoed op de zaak terug.

„Jij hadt gelijk, Lange", zei hij. „Als we niet gauw Conroy's kamp vinden, zullen we — enfin, zal Mary er aan moeten gelooven! Arme Mary! Maar, ze is ten slotte toch maar een jonge eland. En ik ben overtuigd, dat ze er trotsch op zou zijn, als ze het begreep!"

Maar nu was Jackson verontwaardigd en hij zei zwakjes, terwijl hij voortstompele, leunend op Mary's sterken schouder:

„Geen denken aan! Geen sprake van, dat Mary geslacht

wordt ter wille van mij; en wat ik zeg, meen ik. Het zou trouwens niet baten, want ik zou geen stukje van haar aanraken, al lag ik op sterven. En voor Mary zou het heel onprettig zijn".

Brannigan haalde verlicht adem, want dit beteekende tenminste uitstel van het vreeselijke. „Zooals je wilt, Lange!" bromde hij. Maar hij nam zich heilig voor, dat, zodra zijn compagnon te zwak was om er zich tegen te verzetten, Mary redding zou brengen. Hoe Mary er ook zelf over mocht denken, het zou een levenseinde zijn harer waardig. En terwijl hij moeizaam voorwaarts zwoegde, gingen er allerlei zonderlinge gedachten door zijn hoofd. Doch zijn gehandschoende hand streelde Mary voortdurend, als wilde hij om vergeving vragen voor het verraad, dat hij in den zin had.

Het donker van den winter viel vroeg en met sterker duisternis op Jackson's doovende oogen. Hij steunde nu op Mary's schouder met een zwaarte, die dit jonge wezentje lastig begon te vinden. Ze bromde van tijd tot tijd klagelijk en deed goedaardige pogingen hem van zich af te schudden. Maar zij was goed getraind en Brannigan's stem wist telkenmale te voorkomen, dat zij oproerig werd. Brannigan bespiedde zijn compagnon nu nauwlettend in de duisternis, lettend op zijn bewegingen en de manier waarop hij het hoofd liet hangen; want zijn gezicht kon hij niet meer onderscheiden. De overtuiging drong tot hem door, dat het einde van Mary's rustig en onschuldig leven zeer nabij was; en zijn hart werd zwaar.

Hij deed zijn uiterste best zijn hart door allerlei dwaze rede-neeringen te verharderen. Hij betastte zijn lang mes. Hij stak zijn wanten in zijn zak, opdat zijn snede zeker, snel en pijnloos zou zijn, maar zijn vingers trilden door den weezin voor wat hij ging doen. Toen keek hij weer voor zich uit en bespeurde een flauw schijnsel van geel licht tusschen de boomen door. Hij keek nogmaals, om zich te overtuigen en trok toen weer kalm zijn wanten aan.

„Mary", zei hij „je hebt de kans van je leven gemist. Je zult toch niet den heldendood sterven!"

„Wat sta jij daar te brommen, Tom?" vroeg Jackson met doffe stem, uit zijn verdooving gewekt door den juichenden toon in Brannigan's stem.

„Daar is Conroy's kamp, vlak voor ons!" riep Brannigan uit. Toen begon hij te schreeuwen en om hulp te roepen. Jackson hief het hoofd op, opende wijd zijn oogen, zag het licht en hoe dat plotseling sterker werd toen de deur van het kamp werd opengegooid, hoorde antwoordende kreten en viel slap over Mary's rug heen. Gedurende de paar laatste uren had zijn wilskracht alleen hem staande gehouden.

Wat Lange Jackson noodig had, was niet anders dan voedsel — voedsel en slaap. En den volgenden dag was hij weer heelemaal opgeknaapt. Bij het middagmaal, aan de lange houten tafel, die midden door het kamp heen liep, verslonden hij en Brannigan gekookte boonen met gezouten varkensvleesch en gestoofde gedroogde appelen, slokten den eenen kroes thee na den andere naar beneden en vertelden beurtelings aan de belangstellende houthakkers en voerlui al wat zij beleefd hadden, terwijl Mary, in de stal opgesloten, rustig hooi lag te kauwen en zich verbaasd afvroeg wat er van haar makkers was geworden. Die mannen van de New Brunswick houthakkers-kampen waren groote, goedmoedige kinderen, snel geprikkeld tot ruzie, gevoelig, maar zwijgzzaam als er werkelijk gevaar dreigde. Doch de „baas" van het kamp was een ander type — een voortvarende kerel uit het Westen, met staal-harde oogen, gewend aan het hoofd te staan van uit allerlei rassen saamgeraapte houthakkers-troepen en zijn hart was even ruw als zijn tong. Toen het gesprek eventjes hokte, zei hij plotseling tot zijn bezoekers:

„Wij hebben hier in 't kamp onze buik vol van gezouten varkensvleesch, jongens en ze hebben uit de stad nog geen versch vleesch gestuurd. De wegen zijn moeilijk begaanbaar. Dat vette, jonge elandje van jelui zou ons juist goed van pas komen. Hoeveel moet je voor d'r hebben, zooals ze is?"

Lange Jackson zette zijn kroes met een slag op tafel en keek den vrager scherp aan. Maar Brannigan dacht, dat hij het voor de grap zei en lachte.

„Wijfjeselanden zijn duur in New Brunswick, Mr. Clancy", zei hij vriendelijk, „zooals u, na al die jaren, die u hier nu al woont, wel zult weten".

„Nou ja, dat kan me niet schelen", antwoordde de baas, „maar er is op mijlen in 't rond geen jachttopziener en als er wel een is, waag ik 't er op. Wat wil je voor haar hebben?"

Brannigan zag in, dat het voorstel ernstig gemeend was en zijn gezicht werd hard.

„Waar 't Mary betreft”, zei hij langzaam en duidelijk sprekend „denk ik dat mijn compagnon en ik al de jachtopzieners zijn die er noodig zijn. Voor Mary is 't het heele jaar door gesloten seizoen en ze is tot geen prijs te koop”.

Er heerschte een oogenblik stilte, slechts verbroken door het gerammel van tinnen borden op de tafel. Toen zei Lange Jackson:

„En daar gaat niets van af, Mr. Clancy”.

De baas maakte een ongeduldige beweging. Hij was niet gewend tegengesproken te worden, maar hij kon niet vergeten, dat deze bezoekers zijn gasten waren.

„Och kom”, zei hij „er bestaat geen eigendomsrecht voor elanden!”

„Wij meenen van wel”, antwoordde Brannigan, „en wij weten, dat dit kleine eland-wijfje van ons is en niet te koop, tot geen prijs!”

De baas begon kwaad te worden om dit onbegrijpelijke standpunt van zijn gasten.

„En ik zeg, dat er geen eigendomsrechten bestaan; voor geen enkel dier, dat in het wild leeft. Dat beest is in mijn stal en, omdat mijn mannen versch vleesch noodig hebben, zou ik het kunnen nemen, zonder er een cent voor te betalen. Maar jullie tweetjes hebben alles bij den brand verloren en jelui zit in de penarie en dus ben ik bereid voor dat beest te betalen tegen den prijs van goed ossenvleesch. Jelui kunt het nemen of laten, maar ik ben van plan dien eland te requireren”.

Al pratende was hij opgestaan, alsof hij meteen zijn voor-nemen ten uitvoer wou brengen. De mannen van het kamp, die de gevoelens van hun gasten beter begrepen dan hem mogelijk was, hadden al protesten gemompeld; doch hij sloeg er geen acht op. Zijn plaats was het verst van de deur. Maar voor hij twee stappen gedaan had, stond Lange Jackson bij de deur met een zwaren met staal beslagen stok, dien hij had gegrepen. Daar hij zich nog niet heelemaal goed voelde, was hij wat prikkelbaar voor een woudlooper.

„Voor den duivel, Jim Clancy, hier zal niet geslacht worden!” riep hij uit. Vloekend sprong Clancy op hem af, maar vlak voor hem verhief Brannigan zich, rustig en koel.

„U zoudt beter doen kalm te blijven, Mr. Clancy, en u te bedenken”, zei hij. „Dat kleine elandje heeft ons van den dood gered en wij, Jackson en ik, zijn vast van plan haar van den dood te redden”.

Zijn toon en optreden waren de beleefdheid zelve, maar zijn magere, groote vuist was zoo vast gebald, dat de knokkels wit werden.

Clancy aarzelde. Hij kende geen vrees, noch voor een gevecht, noch voor eenig werk. Maar hij was geen dwaas en zijn beroep had hem geleerd snel te denken. Hij zag plotseling, dat er in de stemming van zijn bezoekers een vastberadenheid school, die voor niets zou terugdeinzen. Met vechten en moorden in zijn kamp zou hij heelemaal niet gebaat zijn, zelfs als hijzelf er niet het slachtoffer van werd. Dit alles overwoog hij in één oogwenk, in een tiende deel van een seconde. Hij begreep ook, dat zijn eigen mannen tegen hem waren. Hij onderdrukte zijn woede en zocht naar woorden om met eere te kunnen retireeren. En hier kwam een van de houthakkers hem tactvol te hulp.

„Zoo erg hebben we geen versch vleesch noodig, Mr. Clancy”, zeide hij glimlachend. „We zouden wel zoo lief op het ossenvleesch wachten”.

„Juist, volkomen juist!” gaven verschillende mannen toe, met de bedoeling om den vrede te herstellen.

Clancy herkreeg zijn zelfbeheersching en sprak luchthartig. „Misschien hebben jelui wel gelijk, jongens, en in ieder geval dacht ik alleen aan jullie eten. Als jelui dus tevreden bent, ben ik het al lang. En natuurlijk was het verkeerd van mij om onze bezoekers zoo ruw te bejegenen en te probeeren ze tot verkoopen te dwingen. Ik vraag ze excuus”.

Het excuus als gegeven beschouwend, ging hij naar zijn plaats terug. Brannigan, die geen oogenblik zijn zelfbeheersching had verloren, ging weer zitten, met een vriendelijken grijns op het gezicht. Er werd tevreden gemompeld en dadelijk klonk weer het gekras van messen en vorken op de tinnen borden.

Lange Jackson, bij de deur staande, aarzelde en keek scherp naar den baas, die deed alsof hij het niet zag.

Ten slotte zette hij zijn wapen neer en ging weer aan tafel

zitten. Al ras deed zijn eetlust zich weer gelden en hervatte hij zijn maal.

En buiten in den stal, in den geur van hooien paarden, lag Mary rustig met haar lange ooren te wuiven, starend naar haar ongewoon gezelschap en kalm herkauwend, onbewust van het noodlot, dat zij tweemaal in de laatste paar uren ternauwernood was ontsnapt.

EINDE.

EEN ACHTERLIJKE

UIT het N. W. kwamen half Juli van het vorig jaar drie reigers gevlogen, die kennelijk uit hun gewone doen waren. Ook de rauwe kreten, die één hunner met opmerkelijke regelmaat deed hooren, duidden er op, dat iets zeer bijzonders deze vogels beroerde. ⚡ Waar zij vandaan kwamen was niet twijfelachtig. Zeer zeker van het kostelijke buiten Sorgvliet, dat door Jacob Cats ongeveer drie eeuwen geleden is aangelegd „tot afkeer van de zorgen”, in welks ongerepte pracht ieder jaar opnieuw een talrijke kolonie reigers ongestoord kan broeden. ⚡ En waarheen anders zou de tocht zijn dan naar de eendenkooi, die door de gemeente is in stand gehouden en die bij al wat vliegt wel bekend is om de volmaakte rust en vrede, waarmee zij ten allen tijde gastvrij ontvangt. Vrede vooral sinds daar de groot-moordenaars bunzing, hermelijn en wezel zijn weggevangen. ⚡ Een der reigers vloog voorop. De twee andere vlogen dicht achter hem en vlak boven elkander. De onderste stootte geregeld naar boven, wat tot gevolg had, dat de bovenste, bij wien elke stoot ook raak scheen, steeds hooger in de lucht kwam. ⚡ „Daar is bepaald twist om een vette voorn”, dacht een onzer hardop. ⚡ „Wel neen, natuurlijk weer een liefdes-conflict”, meende een ander. Niet lang behoefden we ons in gissingen te verdiepen. Nu zij de kooi genaderd waren kwamen de reigers, die voorop en onder vlogen, snel alleen door en zeilden over de boomtoppen heen, kaarsrecht op den grooten vijver aan. Hij die boven had gevlogen en geregeld de aanvallen had moeten verduren, bleef wat achter, hing nog even in de lucht, viel toen vrijwel loodrecht naar beneden en tuimelde in het lange gras van een stuk land, dat rijp was voor den hooioogst. O, what a fall was there, my country-men! ⚡ Ondanks ons medelijden met den gevallen vogel wilden we er toch niet heen gaan. Ten eerste, omdat het ons tegen de borst stuitte het gras te gaan vertrappen, waardoor wij wellicht nog nesten of jonge vogels, die daar steeds talrijk zijn, zouden verwoesten. Ten tweede, omdat wij vast gelooven in den goeden en redelijken afloop van het oogenschijnlijk vreemdste vogel-gebeuren in de vrije natuur. ⚡ Hoe juist bleek den volgenden dag deze opvatting te zijn. Want, toen in de kooi komende, ontdekten wij drie reigers, waarvan er bij onze nadering twee met luid misbaar het luchtruim kozen terwijl de derde, blazend van angst, onze komst afwachtte. Hij, die bleef, was blijkbaar dezelfde, die den vorigen dag „uit de lucht viel” en waarvan het nog een raadsel is, hoe hij over breede en diepe slooten de kooi is binnen gekomen. ⚡ Gescheiden, vereenigd en weer gescheiden, hebben we gemompeld toen we hem eens inspecteerden. Dat zal zoo wel doorgaan! Sterkte!! Het bleek een nog jonge reiger te zijn, merkbaar achterlijk in zijn geheele ontwikkeling. De oorzaken daarvan laten zich slechts raden. ⚡ Maar het werd nu heel duidelijk, dat, wat den vorigen dag voor een voedsel-ruzie of 'n liefdes-conflict was aangezien, een wel overlegd en moeizaam de wereld inbrengen van het late en achterlijke kind door Pa en Ma reiger was geweest. En wat moet er niet in die vogelkoppen zijn omgegaan, toen zij dit moeilijke en niet alledaagsche plan van uitvliegen bedachten en uitvoerden. ⚡ Wij hebben den achterlijke plechtig verzekerd, dat hij van ons geen leed had te duchten. En dat zijn leven, hoewel niet bij de Wet beschermd, hier was verzekerd door een stevig kooirecht. Maar dat we hem en den dag toch zouden prijzen, als hij, zooals het een normalen reiger betaamt, met forschen wiekslag de lucht zou doorklieven. En de wijdte en eenzaamheid van de Hollandsche polders hebben toch altijd meer bekoring voor een reiger, dan de vogel-drukte in een eendenkooi, al wemelt het daar van voedsel voor je, hebben we hem bemoeidigend toegevoegd. ⚡ Met groote trouw en toewijding hebben de ouders hem tot diep in den herfst verzorgd en gezelschap gehouden. Toen pas kon hij goed loopen en zelf vangen, maar niet vliegen.

(Vervolg en slot op bladz. 324)

Foto C. J. Steenberg

LANGS OUDEN RIJN EN HOLLANDSCHEN IJSEL. GEZICHT OP ALFEN AAN DEN RIJN BIJ DE HOFLAAN

Langs Ouden Rijn en Hollandschen Ijsel

DOOR RO VAN OVEN

„STADS”-LEVEN

HUP, twee . . . . Hi-up, twee . . . . Vooruit dan, jongens, ... toen . . . . hoe . . . . hoe . . . . oe . . . . oe . . . . Hoehoei . . . .” ☒ De lucht weergalmt, als een loeiende storm jagen fietsen, auto's, fiacres zelfs langs den weg, langs den smallen weg; het gejoel en gejuich, de cacophonie van bellen, claxons en toeters, vormen het Indiaansche krijgsgeschreeuw, waarmee de vertegenwoordigende ploegen der verschillende roeiverenigingen worden aangevuurd. Als de achten jagen over het breede watervlak van den Ouden Rijn, ieder jaar weer, sinds bijna onheuglijke tijden, dat de Hollandia-wedstrijden werden ingesteld, wanneer van alle oorden des lands de roeiers en hun onafscheidelijke aanhang van jeugdige watersportelingen en jolige jonge meisjes samenkomen aan de oevers van den anders zoo stillen Ouden Rijn. Molenaarsbrug is een naam, een naam, die Alfen tenminste in de sportwereld zal doen voortleven. Al is dan ook gedurende den overigen tijd van het jaar Alfen een rustig, doordrustig plaatsje, welvarend, steeds zich uitbreidend en toch handhavend het oude karakter van een echt Zuid-Hollandsch stadje, dat een lange, oude geschiedenis heeft en zich niet al te zeer met den modernen tijd wil encanailleeren. Dit neemt niet weg, dat het allesbehalve vegeert: men vindt er b.v. een groot aantal boomkwekerijen. Het is een der centra voor boomkwekerij, gelijk Boskoop en Aalsmeer. Hoe belangrijk deze tak van tuinbouw voor ons land en diensentgevolge ook voor Alfen is, blijkt wel uit de exportcijfers voor 1928, toen in totaal voor een waarde van f. 6.500.000, in hoofdzaak naar Engeland en Duitschland (samen 60%), werd geëxporteerd. ☒ Bovendien is er te Alfen een bloeiende tegelindustrie, vanouds is 't een kruispunt van waterwegen: de Gouwe en de Aar kruisen er den

Ouden Rijn. Blijkbaar is deze ligging reeds in den ouden tijd aanleiding geweest, dat de Romeinen er een versterkte legerplaats hebben opgeslagen. In ieder geval heeft er een legioen gelegen: een steen, waarin het opschrift Leg I., wijst hierop. Men vond dezen bij het omspitten van den grond, evenals vele Romeinsche gedenkpenningen en . . . hard gezengde en halfverbrande tarwe. Een archaeoloog heeft weinig noodig om conclusies te trekken over vroegere mogelijkheid: zoo leidde de tarwe tot de veronderstelling, dat hier eenmaal een Romeinsch korenmagazijn heeft gestaan. Hoe het ook zij, oud is Alfen zeker en reeds heel vroeg werd hier een kerk gebouwd, die echter in 1618 afbrandde, zoodat de tegenwoordige kerk, waarvan men op de afbeelding het ranke spitse torentje nog juist ziet, pas uit het begin der 17e eeuw dateert. ☒ Alfen heeft nog zijn dichter gekend, wiens roem duchtig getaand is en die zijn nagedachtenis nog slechts handhaaft door een grafvers van Tollens, die eenmaal de dichtervorst bij uitnemendheid werd geacht, waarvan de volgende dichtregelen slechts een onverantwoord bewijs willen leveren:

't Is Nierstrasz, die hier rust: in 's levens bloei ontslapen,
Siert hem de kroon der braafheid vroeg;
Geen lofdicht siert zijn graf, geen lauweren, geen wapen,
Zijn wandel is hem lofs genoeg.

Een rijmproduct, dat weinig bijdraagt tot de onsterfelijkheid van welken dichter ook! ☒ De Hervormde Kerk, welke Forscher is dan die der Katholieken, werd eerst in 1824 gebouwd en is van een eenvoud, welke ook de landhuizen in die periode pleegt te kenmerken. ☒ Feitelijk is Alfen een tweelingdorp met Oudshoorn, het eerste aan den Zuidelijken, het tweede aan den Noordelijken oever van den Rijn, die hier vrij breed is. Het is een groot vlek, welvarend, steedsch, maar zonder eerwaardige gebouwen. Een uitzondering vormt

het Protestantsche kerkje van Oudshoorn, gebouwd voor den Hervormden eeredienst. Grootte overeenkomst vertoont het met de eenige jaren later gebouwde Oosterkerk te Amsterdam: misschien is ze door één en denzelfden bouwmeester Adriaan Dortsman gebouwd. Niet minder dan zeventien gebrandschilderde vensters met cartouches, guirlanden en wapens geven een bijzondere bekoring aan het stemmige interieur. ☒ De kerken zijn gemeenlijk de oudste gebouwen, overal in het land, zoodat van het oude Alfen alleen de historie voorts de herinnering heeft bewaard. Een strategisch middelpunt is het steeds geweest: na de Romeinen heeft Jacoba van Beieren in haar strijd tegen haar neef Philips van Bourgondië er een tijdlang haar hoofdkwartier gevestigd, vanwaar ze haar Kabeljauwsche tegenstanders terugvloeg tot voor de poorten van Leiden. ☒ Zoo hielden ook de Spanjaarden het dorp tot tweemaal toe bezet, in 1573 en 1574, maar het ergst

waren zijn inwoners eraan toe, toen ze zich in 1813 tegen Napoleons militaire maatregelen, die ook de gehuwden tot leden der Nationale Garde bestemden, gewapenderhand verzetten. Immers voor deze vermetelheid moesten enkele der voornaamste inwoners met hun hoofd boeten. ☒ Maar sinds het Koninkrijk der Nederlanden werd hersteld, is krijgsgewoel voorgoed uit Alfen geweken en kent het slechts de jolijt der roeifestijnen en de opgewektheid, die iedere welvarende plaats in ons vaderland kenmerkt. Een opgewektheid, welke door zijn ligging aan effen water nog wordt geaccentueerd. ☒ Immers de binnenwateren van Holland zijn voortreffelijk geschikt om kalmeerend te werken en de inwoners van deze streken dragen dan ook het kenmerk van deze rust, die in dezen geëmotionneerden tijd de eenige mogelijkheid tot evenwichtige gemoedsgesteldheid geeft. Gelijk het den inwoners van Zwammerdam en Bodegraven vergaat, twee plaatsen, die door ieder Hollandsch schoolkind worden gekend en zoo onafscheidelijk zijn verbonden, dat ze nooit weer uit zijn herinnering te loor gaat. ☒ Voor het tegenwoordige bieden deze beide stadjes het gewone aspect der Zuid-Hollandsche plaatsen: Bodegraven is een der voorname kaasmarkten in ons land. Het werd in 1870 geheel door brand verwoest, zoodat het eenige gebouw, dat aan vroeger periode herinnert, de hofstede Paarden-Burgh is, tusschen Zwammerdam en Bodegraven gelegen. Het is een van die schilderachtige boerderijen, waaraan Zuid-Holland zoo rijk is. Met zijn opstaand gevelgedeelte vertoont het verwantschap met het stadsche Hollandsche huis en waarschijnlijk heeft het vroeger een meer aanzienlijke ingesteldheid gehad, gezien de kostelijke welverzorgdheid van den gevelsteen, welke den naam symboliseert.

Foto C. J. Steenberghe

DORPSSTRAAT MET RIJNBRUG TE ZWAMMERDAM

Het merkwaardige van de Zuid-Hollandsche boerenhofsteden is wel, dat ze verscheiden van bouwtrant zijn, dat van een eigen type bezwaarlijk kan worden gesproken. De muren zijn gewoonlijk opgetrokken van kleinen grijs-gelen IJselbaksteen. Glooiende rieten daken, vooral aan west- en noordzijde tot laag aan den grond reikend, gelijk Paarden-Burgh in zijn achterhuis vertoont, verleenen bescherming tegen koude en regen en verhoogen tevens de teekenachtigheid van deze landelijke huizen. Vaak zijn woon- en stal- of schuurgedeelte nauwelijks of niet tot één geheel geworden, in tegenstelling met de West-Friesche boerderij. Dikwijls vindt men spoel- of boenhuisjes aan het water gelegen, die ook in Utrecht, waar deze provincie aan Zuid-Holland grenst, worden aangetroffen. (Slot volgt)

Foto C. J. Steenberghe

HOFSTED E PAARDEN-BURGH TE BODEGRAVEN

EUROPA'S FLEURIGSTE LAND

DOOR NINA ARKINA

REEDS in den trein, zoodra men de grens van Hongarije gepasseerd is, vallen U telkens twee woorden van die onbegrijpelijke taal op, want deze twee merkwaardige woorden dwarrelen U steeds om de ooren. Een daar thuis hoorende, elegante jonge man staat voor het coupéaampje en praat met een nog elegantere jonge dame en vlak voor hij zijn coupé binnen gaat, zegt hij: „Keset csokolom”. De conducteur loopt den wagen door om de kaartjes te controleeren. En nu zegt deze ook al weer „Keset csokolom”. De trein blijft staan bij een klein stationnetje en zwartoogige boerenmeisjes in fraaie crinoline-rokken verschijnen voor de coupéaampjes en bieden hun geurige aardbeien te koop aan. Deze liggen zeer smakelijk op groene bladeren in met de hand gevlochten mandjes. Als men de taal niet verstaat, dan haalt het meisje bliksemsnel potlood en papier te voorschijn om de prijs te noteeren. Maar misschien hebt ge geen 80 heller en ze kan niet op een cent zo heller teruggeven —

nu, dan mag ze alles houden en ze neemt afscheid met een blijden glimlach en „Keset csokolom”. ☞ Deze twee woorden beteekenen eenvoudig „Ik kus U de hand”. Maar eerst als men langen tijd in Hongarije heeft gewoond en liefst in verschillende deelen van het land, wordt het den vreemdeling duidelijk hoe 'n onuitputtelijke hoeveelheid van mensche-lijke hartelijkheid deze twee eigenaardige woorden tot uitdrukking

bringen. Dan begrijpt men dat geheel — als men het heele vlakke land (en na den oorlog is dit niet zoo bijzonder groot meer) is door gereisd, door de groene poesta met z'n groote kudden vee. Door het paprika-district, waar alle landwegen in Augustus rood zijn van het paprika-stof dat in de lucht zweeft en de longen vult (en dat de tuberkelbacillen doodt, zooals de Hongaar gelooft). Ook moet men het feest van den wijnoogst in de streek om Tokaje hebben bijgewoond. Achter in October drogen de wijndruiven aan de ranken in tot rozijnen: Men verlangt van iedere druif slechts, dat zij een druppel geconcentreerde zoetheid zal geven. En dan komt op een goeden morgen het reine jonge meisje, de uitverkorene, trotsche en gelukkige, dat den wijnoogst zal inwijden. Zij is niet ouder dan veertien jaar en moet van top tot teen schoon gewasschen zijn en verschijnen in witte onderkleeren en een splinternieuwe jurk met een paar sneeuw witte kousen aan den halsdoek gebonden. Zij moet dan ontkleed worden tot haar onderjurk, op de plaats zelf een extra voetbad nemen, de witte kousen aantrekken en dan . . . dan speelt een zigeuner een csardas en het meisje plant haar blanke, kleine voeten in de massa, die eens de heerlijkste Tokajer zal worden. Ze trappelt en trappelt op de maat van de muziek, uren achter elkaar. Het gaat namelijk heel lastig om de Tokajer druiven met machines te behandelen en daarom houdt men zich ook nu nog maar altijd aan de ouder-

wetsche methode. ☞ Doch 's avonds, als de zich vormende Tokajer begonnen is met zijn gistingsproces, wordt er gedanst en feest gevierd bij den eigenaar van den wijngaard. Allen, die maar iets te doen hebben gehad in den wijngaard, van den tijd af toen de wijnrank in de lente voor het eerst moest worden verzorgd tot aan het laatste binnenhalen, komen in groot gala op het feest — en dat beteekent bij de bevolking van het Hongaarsche platteland: uitgedost als echte pauwen. Een zigeunerorkest strijkt z'n violen en in den maneschijn wordt de eene csardas na de andere onder de boomen van den tuin getrappeld. Maar buiten, tusschen de thans naakte wijnranken, vlamt een vuur op en hierboven hangen ijzeren ketels, waarin een „paprikasch” gekookt wordt, die voor het feestmaal overigens klaar gemaakt wordt volgens dit enkele devies: „Veel van al het mogelijke”: veel vleesch, veel vet, veel paprika en hierbij wordt dan nog veel brood gegeten en veel zuurachtige wijn gedronken. En het dessert, dat uit veel

Hongaarsche appeltaart bestaat, in dikke schijven gesneden, moet de huisvrouw in eigen persoon in den tuin komen brengen en met haar eigen handen van de schaal serveeren. En dan wil men een „Keset csokolom” hooren, dat het een lust is. ☞ Of men moet eens een Zaterdagavond in een eenzaame „csarda” zitten, een kroeg in de poesta, en een zigeuner hooren spelen voor de herders, die soms van kilometers ver weg zijn geko-

Foto C. J. Steenbergh

LANGS OUDEN RIJN EN HOLLANDSCHEN IJSEL. RIJNGEZICHT TE ZWAMMERDAM

men alleen om den zigeuner van die herberg te hooren. En als de zigeuner er een beetje handig in is om het lievelingslied van elken herder te vinden (en elke Hongaar heeft, zonder uitzondering, zijn lievelingslied), dan wordt de landwijn zoowaar ook nog met een paar herderstranen gemengd en hoort men een „Keset csokolom” tusschen de lippen mompelen. En zit men eens een avond bij de blonde Theiss in een visscherscsarda een vetten karper met de machtige vischsoep te eten — die men overigens alleen kan overleven, als men den brand van paprika met stroomen wijn bluscht — dan zal men het beroemde „Keset csokolom” steeds de dikke waardin hooren toeroepen, die het eten en den wijn opdient. ☞ De Hongaar is geen geheelonthouder wat de verschillende geneuchten des levens betreft. Hij verwerkt heele massa's van het vleesch, waaraan het land zoo rijk is en hij veracht niet de vreugden, die het glas kan brengen. Hij danst dat het een lust is en hij rijdt eveneens goed — een grootmeester is hij in deze beide kunsten. Van de liefde zegt hij dat ze sterk moet zijn als paprika. En zijn werk doet hij degelijk en nauwgezet met een primitief kunstgevoel, terwijl hij zich verheugt over de vruchten van zijn arbeid. Zijn liefde voor z'n land, voor zijn met mooi houtsnijwerk en rozen versierde huis, is zeer diep — en het is heel gewoon dat deze boeren het „twee-kinderstelsel” aanhangen, om te voorkomen dat de bezitting moet worden verdeeld. De Hongaar is zorg-

EUROPA'S FLEURIGSTE LAND. MEISJES UIT DE OMGEVING VAN SZEKSZÁRDS

zaam en vaak ook spaarzaam — op gewone dagen althans, maar bij feestelijke gelegenheden kan hij heelemaal buiten zich zelf geraken. En het hoogtepunt bereikt hij pas als hij huilt — dan is hij eerst in den zevenden hemel. „De Hongaren amuseeren zich huilend”, zegt men in Weenen. Als een Hongaar — onverschillig of het een vorst of een herder is — zich wil amuseeren, moet hij wijn hebben en voorts een zigeuner met een viool, die zijn lievelingsmelodieën kan spelen — dan komen de tranen te voorschijn en dan opent zijn hart zich. ☼ De herder krijgt dat alles, het avondmaal inbegrepen, voor een zilveren pengő in de armoedige csarda der poesta's, terwijl de magnaat, die in een van de luxe hotels in Budapest z'n Tokajer van honderden jaren oud drinkt, er met genoegen 500 pengő bijbetaalt om bijvoorbeeld ouden Berkesch, den eenigen overlevenden zigeuner van de oude school, die nog voor keizerin Elisabeth en kroonprins Rudolf gespeeld heeft, te hooren. Maar niemand kan dan ook zoo spelen als oude Berkesch. ☼ Ik heb in hotel St. Gellert in Budapest gezeten, dat 's zomers tjokvol is met Amerikaansche toeristen, en Berkesch met een moedeloos gebaar de viool zien wegleggen. Was dat nog de moeite waard om te spelen voor deze cultuurlooze businessmen, die geen verstand hadden van muziek — en ook niet van foeten! Hij liet dan z'n orkest maar verder spelen, terwijl hij zelf een wandelingetje in de hall ging maken. Maar dan kon er een „magnat” komen, zooals ze een „fijne meneer” in het Hongaarsch noemen en al heel gauw vertelde, zong en klaagde de zigeunerviool al de nooden van het hart en al de vervoeringen en den jubel der liefde. ☼ In geen enkel ander land speelt de zigeunermuziek een zoo domineerende rol in het zieleleven van het volk als in Hongarije. Rusland had ook zijn zigeuners, zooals niet-Russen in elk geval ook bij Tolstoï hebben kunnen lezen, maar dat waren eigenlijk alleen maar zigeunervrouwen, die liederen voordroegen en dat bleef alleen een geprivilegeerd

genoegen van den adel. In Hongarije is de zigeunermuziek in den besten zin van het woord volkskunst. Het zijn namelijk niet de zigeuners, die de melodieën en liederen scheppen, deze zijn als volksdichten gegroeid op de poesta of onder het werk in den wijngaard, op de paprikavelden of in de lange winteravonden, wanneer de vrouwen over hun borduurwerk gebogen zitten. De zigeuner met zijn uiterst gevoelige muzikale begaafdheid vermag alleen maar deze volksdichten terug te geven aan het volk, op een dusdanige manier, dat de zonen en dochters der poesta er hun eigen lied en hun eigen vreugde in terug kunnen vinden. Daardoor neemt de zigeuner zoo'n belangrijke plaats in in het hart van het Hongaarsche volk. ☼ In de universiteitsstad Szeged aan de Theiss staat een prachtig standbeeld van een beroemden zigeuner met zijn viool, starend over de rivier, aan welken stroom hij in een tent werd geboren. Dit standbeeld werd opgericht van een inzameling onder het volk. ☼ Toen ik verleden jaar in Hongarije was, stierf juist de oude hoofd-zigeuner. Gedurende de vier dagen, dat hij op het praalbed lag, speelden zigeuners den geheelen tijd het lievelingslied van den dooden meester, terwijl er een ononderbroken stroom van menschen langs de kist paradeerde en honderden zich buiten verzamelden om dit lievelingslied steeds weer opnieuw te hooren. En op den dag, dat de zigeuner zou worden begraven, was geheel Budapest op de been: 80.000 menschen volgden hem naar het kerkhof; alle menschen bleven staan langs den weg, dien de processie volgde en ook het verkeer werd daar stopgezet; een groote afdeeling bereden politie moest de orde handhaven. Op het kerkhof ontstond zoo'n groot gedrang, dat de stoet met de kist het graf niet kon bereiken, maar terug moest keeren en de populaire zigeuner kwam eerst den volgende morgen in de aarde op een tijdstip, dat van te voren niet bekend was gemaakt. En dat in de moderne miljoenenstad Budapest met haar drukke zakenleven, haar denderende autobussen, haar koninklijke opera en haar veertig theaters en

MEISJE UIT DE OMGEVING VAN SIÓ

variétés! ☞ Maar dat moderne Budapest is alleen maar de eerste indruk, dien de toerist krijgt. Als men dieper in de stad doordringt — en dat loont waarlijk de moeite wel! — vindt men al het karakteristieke in Budapest, dat de stad tot de hoofdstad van Europa's fleurigste land maakt, een land, waar de oude tradities nog gehandhaafd worden ondanks allen vooruitgang en alle moderniseering. ☞ Buda en Pest! Buda met Bloksberg, de oude vestingmuren en de geweldige Koningsburcht, die hoog boven de heele stad uitsteekt. En met groote, zware bruggen over den Donau verbonden met de handelsstad Pest, dat schittert in het licht van duizend elektrische reclamevlakken en -reepen. ☞ Op het groote plein voor het slot kan men ieder jaar op den achttienden Augustus een schouwspel genieten, dat zoowel de inwoners van het heele land als toeristen tot zich trekt. Een schitterende processie met de pauselijke nuntius en den Hongaarschen aartsbisschop aan de spits, gevolgd door den rijksregent met de volledige regeering, den adel in zijn schitterende nationale uniformen, boeren in de prachtige nationale kleederdrachten en in het wit gekleede schoolkinderen volgt de hand van St. Stephanus, die voor aan de processie wordt gedragen van het slot tot de Kroningskerk, waar een plechtige godsdienstoefening wordt gehouden. Op dien dag is er een heel ongewoon leven in Budapest, een volksfeest, waaraan allen zonder uitzondering deel nemen: lawaai, muziek, uitgelaten vreugde, bruisende vaderlandsliefde ☞ Maar buiten op de groote poest ais het stil. Hier zijn geen boomen, waarin de wind ruischen kan, hier staat geen enkel huis — alleen maar een eendelooze groene vlakte, van groen, dat in de verte samensmelt met het blauw van den hemel. Overdag golven er over dat groene heele kudden langharige Hongaarsche schapen, sneeuwwitte ossen en koeien met lange horens, trage, loome buffels en bronstige paarden. ☞ Als het monotone al te beklemmend wordt en de spieren eens gespannen dienen te worden, 'geeft de „cykasen" zich over aan het lasso-werpen. ☞ En de herder staat geleund op zijn staf een gevecht tusschen twee ossen te beschouwen, die ook iets moeten hebben om hun energie te uiten en die ook dienzelfden drang kunnen voelen om hun spieren eens te spannen. ☞ Maar in een stil en gloeiend mid-

plekken tusschen de boomen rijzen op in de lucht — komen naderbij, verwijderen zich weer, verdwijnen en worden dan weer opnieuw opgebouwd door een onzichtbare, door een rijke fantasie gedreven meesterhand. En deze fraaie luchtcouliissen drijven in onwezenlijk, diep, koel water, zoodat zoowel menschen als dieren er dorst van krijgen. ☞ Dat is een fatamorgana, schooner dan die der woestijn, die de god der poesta's ver- toont voor de herders en de toevallige reizigers der poesta.

WARE LANDHUIZEN

DOOR Ir. J. P. FOKKER (B. N. A.)

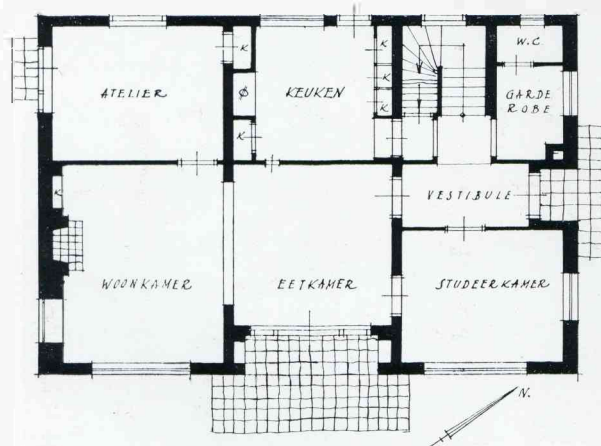
ER was een tijd, dat het land nog niet ontsierd werd door wat daar aan bouwwerken tot stand kwam. Dat was de tijd van de goede vaktraditie, toen de dorps-timmerman en de dorpsmetselaar al de gebouwen maakten die noodig waren en deze als het ware vanzelf groeiden tot die innig met de omgeving verbonden landelijke woningen en boerderijen, die door de bewoners zelf niet als iets bijzonders beschouwd werden, maar die wij thans met

LANDHUIS TE WASSENAAR

Architect: Ir. A. M. de Rouville de Meux

Uit: Ir. J. P. Fokker „Het Eigen Huis", Uitg. Mij. „Kosmos", A'dam

Plattegrond van het landhuis te Wassenaar. Schaal 1 : 200

weemoed bewonderen. Met weemoed, omdat wij weten, dat het uit is met de vanzelfsprekendheid ervan. Al tientallen van jaren is het werk van de dorpsvklieden gruwelijk om aan te zien. Dood is de vaktraditie op het land. ☞ Het is opmerkelijk, hoe in verschillende streken de in den loop der tijden ontstane hoofdvormen en groepeerings pasten bij den aard van het landschap. In de wijde vlakten van Friesland en West-Friesland kwam men tot de samentrekking van al het noodige in één gebouw met een hoog pyramidaal dak; in de kleinere schaal van het intiemer Zuid Hollandsche polderlandschap, met zijn kronkelende weggetjes en vaarten, ontstond eene gezellige groepeerings of aaneenrijging van afzonderlijke gebouwtjes. Wij stellen als voorbeeld deze twee typen tegenover elkaar, omdat in beide hetzelfde bedrijf, namelijk hoofdzakelijk veeteelt, uitgeoefend werd. Was het eene bedrijf veeteelt, het andere hoofdzakelijk landbouw, dan zou men het onderscheid allicht zoeken in de door het bedrijf gestelde eischen. Nu dit niet het geval is, wordt het verschil in bouwtrant des te opmerkelijker en lijkt het te wijzen op een onbewust door generatie op generatie intuïtief aanvoelen van het in de streek passende. Deze volksintuïtie is dan nu verloren. Voor goed. ☞ Wel wordt op enkele vakscholen getracht door voorbeeld en tegenvoorbeeld den toekomstigen

den blik naar den verren horizon. Want daar heeft dan iets heel merkwaardigs plaats, een natuurfenomeen: steden, kasteelen, kerktorens en heele bosschen met diepe schadu-

vaklieden bewust weer eenig inzicht bij te brengen en werken boeken als van der Kloot Meyburg's „Bouwkunst in de Stad en op het Land” ook bij het publiek zeker in de goede richting, maar de vanzelf ontstane schoonheid als regel krijgen wij zoo toch niet terug. De huidige vakman zonder meer geeft ons deze niet, thans is ze alleen van den vakman, die tevens waar kunstenaar is, te verwachten. Ach, bij wat vroeger op het land gemaakt werd, kende men het begrip kunst niet. Gelukkig niet. En wij bedoelen met een waar kunstenaar natuurlijk ook niet die aanmatigende lieden van de kunst met een groote K, wier werk misschien virtuoos is, maar juist niet dat element van vanzelfsprekendheid heeft, dat het tot waar en oprecht stempelt en dat wij op het land zoozeer van noode hebben. ☼ De ware bouwkunstenaar verwerkt het probleem zijner zakelijke gegevens in een één geheel vormende oplossing zonder vooropstelling vooral een kunstwerk te maken of, andere aanstellerij, een zoogenaamd nieuwe zakelijkheid te betrachten. Eene „zakelijke” oplossing is altijd voorondersteld geweest en bij den waren broeder wordt dit dan „vanzelf” tot iets moois, omdat hij

onder het mom van liefde voor de natuur. Zij legden niet op het land af hunne steedsche onwaarachtigheid, maar brachten haar mee en zij bedierven zóó veel. Het is begrijpelijk, dat zij tot bederf van het in schijn door hun gezochte land gedoemd waren, dat zij gedoemd waren het land te ontluisteren door de bouwsels, die zij er als woningen lieten zetten. Want het is begrijpelijk, dat zij, die niet het ware gevoel hadden voor het land, een verkeerde keuze van architect deden. Het is begrijpelijk, maar daarom niet minder te betreuren. Laat ons dus hopen, dat aan de mode van het buitenwonen een einde komen zal als aan alle modes — er is reeds eene kentering waar te nemen —, laat ons hopen, dat de belasting-ontvluchters door de nieuwe gemeentefondsbelasting zooveel minder geldelijk voordeel uit het ongerief van het ver van hun werk wonen zullen trekken, dat het hun niet meer de moeite waard is. En laat ons dan hopen, dat wie uit echte innerlijke drang toch buiten zal gaan wonen zorgvuldig zijnen architect zal kiezen en slechts zal laten bouwen door wie ware landhuizen, op het land op hun plaats zijnde huizen, weet te bouwen. ☼ Bij den bouw van ware landhuizen moeten niet alleen de zake-

lijke gegevens van het bouwprogramma vervuld worden, maar moet terdege rekening gehouden worden met het karakter van het landschap. Die twee eischen komen wel eens oogenschijnlijk met elkaar in strijd en de principaal zal misschien een enkel programpunt in overleg met den architect moeten wijzigen — wat nog geen vermindering van de bruikbaarheid van het huis hoeft te beteekenen — om den anderen, toch door hem als minnaar van het land ook gesteld eisch van harmonie met de omgeving vervuld te zien. Men make wel een uitvoerig programma op, — een goed architect is niet bang voor vele duidelijk geformuleerde wenschen — maar vermijde te willen voorschrijven, hóé die vervuld moeten worden; dat is het werk van den architect. ☼ Doch laat ons na deze alge-

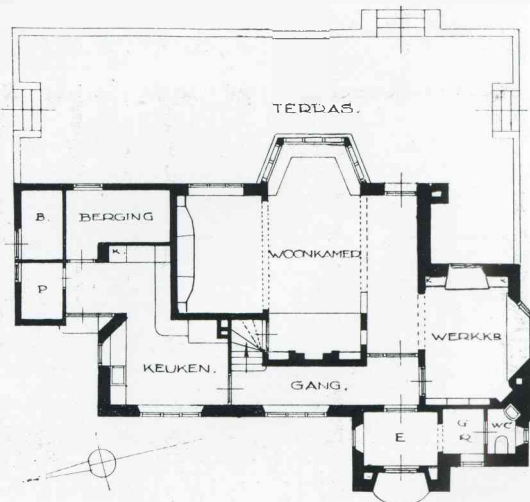
LANDHUIS TE HILVERSUM

Architect: A. P. Smits, B. N. A.

Uit: Ir. J. P. Fokker „Het Eigen Huis”, Uitg. Mij. „Kosmos”, A'dam

aanvoelt, wat in een bepaald geval past. Bij hem is als een element van zijne persoonlijkheid de intuïtie aanwezig, die vroeger in de ziel der menigte, in de collectiviteit van het geheele volk huisde. Zoo is hij dan een begenadigd mensch, die geven kán aan zijne medemenschen een schat van schoonheid, als hem maar de gelegenheid geboden wordt. ☼ De mooidoenerij van de dorpsambachtslieden, de naäperij van de allesbehalve voorbeeldige bouwerij in de stad was reeds vóór 1900 als een bederf over het land gekomen. Na het begin dezer eeuw kwam er nog een schending bij in den vorm van een lang niet altijd oprechte „liefde” voor het buitenleven van in hun hart en geest steeds gebleven indringers. Het zij verre van ons, de waarlijk naar de rust van het land verlangende werkers-in-de-stad het recht te ontzeggen buiten te gaan wonen. Daartoe kennen wij zelf te goed den balsem van de stilte of het windgerucht, van de koelte des dauwenden avonds, van fijngeurende lucht en oog-bettend uitzicht op groen en bloemen, na het enerveerend tumult der stad. Maar van de velen, die buiten zijn gaan wonen, zijn er maar zoo weinigen voor wie deze genietingen, voor wie dit herstel der zenuwen werkelijkheid zijn. Het merendeel der forensen volgde bij hunne vestiging op het land slechts de mode of — erger — zochten in minder belasting een geldelijk voordeel

meene beschouwingen eens zien, welke bijzondere factoren van invloed zijn geweest bij den bouw van de huizen, die wij als voorbeelden, voorbeeldige voorbeelden van landhuizen, bij dit artikel afbeelden. ☼ Het eerste huis, te Wassenaar gebouwd door Ir. de Rouville, staat op een helaas wat te klein terrein in een villapark. In zoverre is het eigenlijk geen waar landhuis, maar het zou er goed een kunnen zijn. Het terrein, weide met boomgroepen van loofhout, heeft een luchtig vroolijk karakter; goed past hier de sa-

Plattegrond van het landhuis te Hilversum. Schaal 1 : 250

menvoeging van witgepleisterden muur op geteerd plint en helder rood pannendak, eene combinatie, die men ook in boerenwoningen wel aantreft. Toch is dit huis duidelijk geen boerenwoning, maar toont te zijn een huis van intellectueelen, hetgeen ook juist is. Een landhuis hoeft niet het uiterlijk van eene boerenwoning te hebben om in het landschap te passen. Zoo'n maskerade is zelfs ongewenscht, want onoprecht. Maar wel is dit een huis voor menschen, die wars zijn van representatie; dat blijkt al uit den plattegrond, waar de woonkamer en eetkamer één ruimte vormen en de woonkamer slechts dóór de eetkamer te bereiken is. Dit is ongewenscht voor wie „diners" geven, maar kán, waar het gezinsleven op eenvoudigen leest geschoeid is en waar beknoptheid op prijs gesteld wordt. Onze foto geeft den kant van het huis weer, die van den weg af gerekend de achterkant is. Bij een goed huis heeft het echter niet veel zin om van voor- en achtergevel te spreken, bij een goed huis zijn alle kanten even goed verzorgd. Zoo is het ook hier; het atelier heeft een extra groot raam, de keuken een raam met hooge borstwering, omdat er de gootsteen onder geplaatst is, nuttigheidsoverwegingen, aan welke hunne volle waarde werd toegekend en die niet verhinderen, dat de gevel toch goed is, uitsluitend dank zij zijne verhoudingen. ☼

Het tweede huis, dat wij afbeelden, ligt in een bosch te Hilversum. De architect ervan, Smits, die tevens kundig tuinarchitect is, heeft met veel zorg in overleg met de principale de plaats van het huis uitgezocht, zóó dat de mooiste boomen gespaard bleven en nu eene prachtige omlijsting vormen van het huis, waarvoor aan de zonzijde een groot gazon werd gelegd. Het hier gebruikte materiaal staat dicht bij de natuur, dan dat van het vorige huis. In de muren van baksteen in rijkgevarieerde tint zitten raam- en deurkozijnen van eikenhout, dat niet geverfd noch gevernist werd en door den tijd een prachtig patina kreeg. Het dak is met riet gedekt; ook dit wordt door den tijd mooier van tint en de vormmogelijkheden van dit materiaal zijn fraai uitgebuit bij de enkele in het dakvlak geplaatste ramen. Het rietdek werd ervoor als het ware even opgelicht, over de loggia werd het zonder hardheid gevlijd en zoo is een huis ontstaan, weer allesbehalve een boerenhuis, maar zoo vertrouwd liggend aan die open plek in het bosch, dat het haast als met het bosch mee opgegroeid lijkt. Het landschap is hier mooier geworden door het huis!

(Slot volgt)

WINTERGROEN

DOOR A. J. VAN LAKEN

VAN het Wintergroen (*Pirola*) en verwante vormen komen in Europa, en tot op zekere hoogte ook in ons land, vijf soorten voor, n.l. het Rondblad-Wintergroen, *Pirola rotundifolia* L., het Klein-Wintergroen, *P. minor* L., welke beide ten onzent vrij algemeen in bosschen en ook in duinvalleien worden aangetroffen, vervolgens het Eenbloem-Wintergroen, *P. uniflora* L., ook *Monesis* gran-

diflora Salisb. geheeten, welke slechts op een paar plaatsen in bosschen gevonden is, dan *Ramischia* (*Pirola*) *secunda* Garke, alleen bij Hummelo, en *Chimophila* (*Pirola*) *umbellata* Nutt., nog slechts eenmaal in het Gooi aangetroffen. Alle soorten groeien op humusrijken bodem; het zijn kruiden met eenigszins lederachtige, glanzige, onbehaarde, groene bladen, die langgesteeld zijn en vijftallige, witte bloemen in trossen voortbrengen of, bij *P. uniflora*, één bloempje aan het einde van het bloemstengeltje. Deze laatste soort vond ik in Juni—Juli in bosschen bij Flims (Zwitserland) herhaalde malen in een of meer, soms tot zeven, exemplaren verspreid bijeen. Het is een nietig plantje met ronde of rondspatelvormige, kartelig-gezaagde blaadjes, die in een rozetje plat tegen den mosbodem waren gedrukt; uit het hart daarvan rees bij de bloeiende plantjes slechts één groen steeltje op, dat gekroond was met één knikkend, wit bloempje. Dat bloempje is grooter dan bij een der andere hier groeiende *Pirola*'s; de bloemkroon is vijftallig, vlak uitgespreid en geheel naar de aarde gekeerd, terwijl de stijl als een groen tongetje te voorschijn komt; precies witte sterretjes, die over den groenen of bruinen boschbodem schenen uitgestrooid

RONDBLAD-WINTERGROEN IN VOLLEN BLOEI

en zich daartegen helder en blank afteekenden. ☼ Heel wat forscher en statiger ontwikkelt zich het Rondblad-Wintergroen, *P. rotundifolia*, 't welk in bloeienden staat van 15 tot 30 cm. hoog kan worden. Hier zijn de gekartelde blaadjes bijkans rond met iets langeren steel dan de bladschijf. De bloemtrossen komen flink boven de plantjes uit en tellen van 10 tot 20 witte, zeldzamer rose of rose-roode, welriekende bloempjes met gebogen stijl. Ze zijn vrij groot, maar de bloemblaadjes zijn niet vlak uitgespreid, klokvormig en hangend. Een geheel groepje er van ziet men op bijgaande foto, in een naaldbosch van de Hooge Tatra. ☼ In onze duinen groeien ze op begroeide hellingen, en blijven dan veelal lager; wat wel door droogte en andere factoren zal veroorzaakt worden. In onze bosschen, waar zij ook in groepjes bijeen kan groeien, is de ontwikkeling vaak weelderig. Maar overal is zij een van onze bekoorlijkste, veel bewonderde zomerbloempjes. ☼ Het Klein-Wintergroen, *P. minor*, is bescheidener van voorkomen. De bloemtros telt van 4 tot 12 witte of lichtrose bloempjes, die kleiner en bolronde van vorm, zelfs min of meer urnvormig zijn en een rechten stijl bezitten. De blaadjes zijn fijn kartelig-gezaagd en eirond. Deze soort komt voornamelijk in bosschen voor, zelden in de duinen. De bloei valt, evenals van de vorige soort van Juni tot Augustus. Geen dezer drie genoemde soorten bevatten honing. ☼ Bij *Ramischia secunda* is de bloemtros eenzijdig bezet met klokvormige, groenachtig-witte bloempjes, die rijkelijk honing afscheiden. De stengel is liggend, of ook opstijgend, en bezet met eirond-lancetvormige, spitse blaadjes, die gezaagd of gekarteld zijn. 't Is een echt boschplantje, dat in Juni en Juli bloeit, evenals *Chimophila umbellata*, wier blaadjes smaller zijn, en ook meerendeels kransgewijs aan de stengels geplaatst; opvallend is voorts, dat de 3 tot 6 rose bloempjes tot een schermvormigen tros vereenigd zijn. ☼ De

GEISHA. HET KUNSTIGE KAPSEL MAG NIET IN DE WAR GERAKEN

vruchtjes springen met overlansche spleten open en deze laten de zaadjes, in niet te grooten getale tegelijk, ontsnappen. De zaden zijn uiterst fijn en worden door den wind verspreid.

GEISHA

DOOR AAGE HENRIKSEN

GEISHA — zodra men dit woord hoort, maakt men in gedachten een lange reis, heelemaal naar den anderen kant van de wereld, naar het mooie vaderland van de kleine Madame Butterfly. De zoetstrelende muziek van Puccini: Un bel di vedremo — komt ons in de gedachten, en met Cho-Cho-san, die verlaten achter haar papierruitje zit en haar eenzaam klaaglied zingt, komt er verlangen in ons op. Dit woord verbindt men in zijn gedachten steeds met iets moois, met kleine teedere vriendelijke wezens, gracieus in haar bewegingen, sierlijk gekleed in bonte kimono's, juist zooals onze regisseurs Madame Butterfly en haar medezusters laten dragen. ☼ In werkelijkheid echter, in het dagelijksche leven in Japan, is het wel eenigszins anders. ☼ De Geisha's wonen in afzonderlijke wijken, niet te verwarren met de beruchte wijken, die men buiten de grenzen van Japan samenvat onder de benaming „Yoshiwara”. ☼ Wanneer een jong meisje Geisha zal worden, wordt zij opgenomen in één van de huizen in een dergelijke wijk. Hier doorloopt zij een soort Geisha-school, zij komt in de leer deels bij de oudere Geisha's, die zij moet bedienen, deels bij beroeps-leeraars en leeraren. Een leertijd van verscheiden jaren moet zij doormaken. Van het tijdstip af, dat zij als 11—12-jarig meisje als „hangyoku” begint, krijgt zij geleidelijk onderricht in muziek, poëzie, dansen, plastiek enz. — totdat zij dan op 17—18-jarigen leeftijd den titel van Geisha krijgt, een wezentje, zooals men er in de geheele wereld geen tweede vindt. De vrij algemeen gangbare opvatting van de Geisha's is, dat zij voor ieder veil zou zijn, maar niets is meer onjuist dan haar te vergelijken met onze Europeesche „lichte vrouwen”, waarvan men er zoovele ontmoeten kan op de straten van onze wereldsteden, op de Parijsche Boulevards, in de Friedrichstrasse, Piccadilly, op Vesterbro in Kopenhagen, in Brussel, Amsterdam, overal. Haar leven is ook zeer verschillend van dat van een „meisje van plezier”. ☼ Zij moet vroeg opstaan, indien zij niet toevallig den voorafgaanden avond gasten tot zeer laat in den nacht heeft moeten bezighouden. De jonge leerlingen, de kleine „hangyoku” (danseresjes), moeten reeds om 6 à 7 uur opstaan om te helpen bij het schoonmaken en in orde brengen van het huis. Ontegenzeggelijk hebben de kleine Geisha's veel tijd noodig om toilet te maken; het dagelijksche bad en de

Pirola's zijn planten, die vaak een soort van wortelrozet vormen en die zich gemakkelijk door zijknoppen in verkorte uitloopers vermeerderen. De bestuiving der bloempjes geschiedt door insecten, die door den geur worden aangelokt. Blijft kruisbestuiving uit, dan heeft later zelfbestuiving plaats, doordat de stempel zich opricht en onder de helmknoppen komt te staan. De

dagelijksche lichaamsverzorging nemen heel wat uren in beslag, en vooral het kunstige opmaken van het haar vereischt veel tijd, wat men zeer goed begrijpen kan, als men een Geisha-kapsel gezien heeft. Verder moet zij dagelijks uren aan haar muziek- en dansstudie besteden, zij moet naar haar leeraar met haar „samisen”, het Japansche instrument, waarop de volleerde Geisha's vaak virtuozen zijn, zoodat zij, zelfs voor onze ooren, schoone melodieën in eigenaardige, klagende tonen daaraan kunnen ontlokken. ☼ In den namiddag wordt haar meegedeeld in welk restaurant zij 's avonds de gasten moet bezighouden. Deze regeling berust bij een soort Geisha-Raad, waarvan er een bestaat voor elke Geisha-wijk. De Raad is samengesteld uit leden, die gekozen worden uit de eigenaars van de Geisha-huizen en van de restaurants, „machiai”, waaraan de Geisha's worden uitgeleend. Het uitleenen geschiedt nooit rechtstreeks, altijd via dezen Raad. ☼ Wanneer nu de Raad een bestelling ontvangen heeft, worden de resp. Geisha's gewaarschuwd, en een „Hakoya” wordt naar haar huis gezonden. „Hakoya” is de naam van een mannelijken begeleider, die, na de Geisha behulpzaam te zijn geweest bij het kleeden, — een kunst waarin hij vaak een meester is —, haar naar het restaurant geleidt waar zij zijn moet en haar „samisen” draagt. ☼ In de restaurants voert de Geisha haar eigenlijke werk uit, dat bestaat in het bezighouden van de gasten, een werk, dat zij tot in de perfectie verstaat. Hier heeft zij de gelegenheid al haar eigenschappen te ontplooien, zich eerst recht te toonen als het kleine innemende en bekoorlijke wezentje, dat haar opvoeding van haar gemaakt heeft. In de geheele wereld heeft zij haar gelijke niet, deze kleine courtisane, zangeres, danseres, en kunstnares, levendig en bewegelijk van geest, rap van tong en geestig, de incarnatie van het ideaal, dat de Japanezen zich vormen en waarvan zij droomen, nog vóórdat zij de vier muren van hun kantoor verlaten hebben en aan den dagelijkschen tredmolen ontkomen zijn. Een wezentje, dat met zijn onuitputtelijke levendigheid, zijn verfijnde bekoorlijkheid en zijn kunstenaars-talenten en al zijn deugdzzaamheid zijn weerga hier in het Westen niet heeft. ☼ De Geisha geniet de achting van het geheele volk, men behandelt haar als een dame, men zou bijna willen zeggen: als

GEISHA. HET TOILET-MAKEN

een dame van de wereld. Zij voert haar dagboek, en bij haar bespreekt men vaak de ernstigste problemen, politieke geheimen worden haar dikwijls toevertrouwd; en deze geheimen zijn veilig bij haar, in haar woordenboek komt het woord „verraad” niet voor. ☼ Nog heden ten dage treedt de Geisha op, ook bij bruiloften, begrafenissen, banketten en bij groote feestelijke gelegenheden, waarbij geen enkele gehuwde vrouw aanwezig is. ☼ De Geisha stelt geen hoge eischen, alléén aan haar toilet. En zij is verstandig, zij spaart en legt geld opzij voor haar ouden dag. Bij den ingang van haar woning ziet men steeds aan een stukje touw het bosje stroo hangen, als teeken, dat hier alle schulden betaald zijn, dat het budget van het huis in orde, in evenwicht is. ☼ Wanneer men let op de kolossale ontwikkeling naar wester-schen trant waarvan men heden ten dage in Japan de ken-teekenen ziet, dan is men onwillekeurig geneigd zich af te vragen, hoe het met de kleine Geisha gaan zal, of ook zij zal veranderen, of het instituut een modernen vorm zal krijgen of misschien geheel en al verdwijnen zal. Want niets heeft zich in Japan in den loop van de korte periode, waarin het eilandrijk tot „groote mogeheid” gegroeid is, zóó snel veranderd als juist de vrouw en haar positie. Vergelijkt men de Japansche vrouw van gister met haar zuster van heden, dan ontdekt men, dat dit twee verschillende wezens zijn, verschillend in smaak, in mentaliteit, ja zelfs in fysiek. ☼ In het begin van de Meiji Periode werd Japan een „Paradijs voor kinderen, maar een hel voor vrouwen” genoemd. Dit laatste kan men nu in elk geval niet meer zeggen. De kinderen echter worden nog steeds door de geheele natie verafgood, en er is werkelijk wel iets van waar, dat Japan een paradijs voor kinderen is. ☼ Maar Nippon's dochteren hebben haar eigen weg gevonden, waarop zij, verder voortschrijden met een ijver aan de jeugd eigen, en dat belooft veel goeds voor de toekomst. Van dat-gene wat men in het Oosten verstond onder het woord vrouw, een wezen dat er voor geschapen is te dienen en zich zelf te verloochenen, zijn zij geworden tot zelfstandige, persoonlijke, échte menschen.

Te hopen is het echter, dat zij tijdig het onderscheid tus-schen goed en kwaad zullen leeren zien en zullen begrijpen, dat niet alle ideeën die zij van haar zusters in het Wes-ten overnemen even goed zijn, dat eenige daarvan even weinig bij haar passen als de Europeesche kleederdracht, die helaas in stijgende mate de bekoorlijke, nationale Kimono verdringt. ☼ Moge de Geisha blijven zoals ze is! In onzen gemechaniseerden tijd hebben we wel behoefde aan wat poëzie en dat is het juist wat wij de Geisha kunnen noemen, een schoon gedicht, een waardige dochter van het vaderland, van de liefde en de poëzie, het schoone Nippon, het land van de Rijzende zon.

Wenken voor tuinbeplanting

ONKRUID

ALLES groeit nu om het hardst in den voorzomer, maar het onkruid laat zich ook niet onbetuigd! Eigenlijk moesten wij in een goed aangesloten be-planting daar weinig last van hebben, doch hoe ge-makkelijk ontstaat er tusschen de beplanting eenige ruimte waar onkruid gelegenheid heeft om te groeien. Dan zijn er

gruwelijk sterke onkruiden, als zevenblad en kweekgras, die letterlijk door alles heen komen en in het gras hinderen ons de paardebloem en het madeliefje. In de paden heeft men last van het onaanzienlijke straatgras en op vochtige plaatsen langs de randen tiert het speenkruid meer dan ons lief is. ☼ Wat tegen al die ongenooide gasten te doen? Zooals in vele andere netelige gevallen is het hier ook: „voorkomen is beter dan genezen”. Houdt steeds den grond rondom en tusschen de planten los, verwijder op plaatsen waar dit niet mogelijk is, zooals tusschen flagstones (stapsteen), de onkruidjes als ze nog heel klein zijn; doe dit ook in het gazon, steek met een groot tuinmes de madelieven eruit als ze klein zijn, dan be-schadigt ge het gazon niet. ☼ Ook de paardebloemen moeten er vroeg uit, doch laten wij zorg dragen ze met een flink stuk van den penwortel, onder den wortelhals af te steken, anders komen zij met verdubbelde scheuten weer op. ☼ Het kweek-gras, het zevenblad en speenkruid moeten wij met een tuin-vorkje te lijf gaan. De eerste twee hebben lange wortelstok-

ken die zich in alle richtingen snel ontwikkelen, het is dus zaak om die er alle schoon uit te vorken, want het klein-ste stukje dat in den grond blijft zitten veroorzaakt weer nieuwen last. Wat het speen-kruid betreft, dat onder-gronds met vele knolletjes bezet is, ook hier moeten wij alles eruit halen, want ook het kleinste wortelknolletje zet den groei weer voort. Eenvoudiger groeiende on-kruiden als boterbloemen, stinkende gouwe en brand-netels moeten met de hand uitgetrokken worden; als ge de laatste aan den onderkant flink aanvat, zult ge geen last van steken hebben. Nu zijn er wel chemische middelen om onkruid te verdelgen, doch die kan men bijna uit-sluitend in de paden en op straatjes gebruiken, want zij zijn voor onze bloemen ook schadelijk. Wie zelf tuinieren wil, moet dan ook de taak van het onkruidverdelgen maar op den koop toenemen.

B.

EEN ACHTERLIJKE

(Vervolg en slot van bladz. 315)
DE zachte winter maakte in de kooi-luwte het verblijf voor den reiger — die toch trekvogel is — tot een ver-blijf in Luilekkerland. ☼ Alle

bescherming heeft hem niet kunnen weerhouden om in het begin van Maart, toen de roep der uit het Zuiden terug-keerende soortgenooten luide zal hebben geklonken, met de Noorderzon en voor goed uit ons gezicht te verdwijnen. Misschien hebben zijn ouders hem wel gehaald en is hij als een valide vogel opgenomen in de Sorghvliet-kolonie. ☼ Is het nu zoo gek, dat wij in iederen reiger die over komt vliegen meenen „den achterlijke” te zien? A. v. D. M.

VERZOEKING

DOOR ANNIE SCHMIDT-VOS

Barst open, groene bol,
ontvouw je vuurrood blad,
laat alles nu maar zien
wat je verborgen hadt.

Je donker liefdehart
met zijn bedwelmend zaad,
zwelt rijpend in het rood
totdat je open gaat.

Bedwing toch niet de lust
van overgave-spel,
de bloeitijd is heel kort,
verwelken komt te snel.

Als 't reine morgenlicht
voor 't eerst je kelk omvrijt
zal 't trillen met een drift
van hoogste zaligheid.

GEISHA. AAN HET TOILET